

Izhaja
vsaki mesec na
2 polah in velja
v Ljubljani
za celo leto
3 gld. 80 kr.,

PRAVNIK

slovenski.

po pošti pa
4 gld.;
za vse dijake
in narodne
učitelje samo
2 gld.

List za pravosodje, upravo in državoslovje.

Budnim pravica.

Vigilantibus jura.

Izdavatelj in urednik **Dr. J. R. Razlag**, odvetnik.

Oporoka.

O dednem pravu sploh je naš list že bil prinesel kratko razpravo; letos hoče posebno govoriti o oporoki ali po latinsko o testamentu, ki je naredba poslednje volje, s katero se kolikerni del, postavim polovica, tretjina, petina i. t. d. celega zapuščenega premoženja komu naroči, v čemur se razločuje od zapisja ali po latinsko kodicila, s katerim se posebna reč ali tudi gotov iznesek denarne vrednosti, postavim 5.000 gold. komu zapusti, akoravno to presega več ko polovico cele zapuščine. O dednem pravu govori 8. poglavje našega občega državljanskega zakonika od leta 1811 in o oporokah 9. poglavje in sledeča, tako da o tem važnem predmetu nahajamo v §§. 531 do 823 dotične postavne določbe. Poslednja volja, v kateri se samo volila po latinsko legati naroče, ni oporoka, ampak zapisje, ker se v tem ne imenuje dedič kolikernega dela, temuč samo posamnih reči ali izneskov. Oporoka zapopada torej imenovanje dediča za vse, kar niso volila vzela ali pa za alikvotni del zapuščine in kar ne obsega oporoka, pripade postavnim dedičem, ker pri nas ne velja načelo rimskega prava: *nemo pro parte testatus, pro parte intestatus decedere potest*, t. j. nikdo ne more svojega premoženja zapustiti deloma vsled oporoke imenovanim dedičem, deloma pa vsled ne-

oporoke postavnim, ker je pri Rimljanih pravica dediča imenovati bila prva pravica vsakega rimskega državljana, in celo premoženje zamrlega je bila enotna skupina. Pri slavenskih in germanskih narodih pa je bila druga navada že v starodavnih časih občeveljavna, ker se tukaj ni prašalo toliko za voljo pokojnika, temuč njegova rodovina je imela pravico na zapuščino. Smrtjo zapustnika so nehale vse njegove pravice in vsa njegova oblast ter so njegovi bližnji žlahtniki nastopili v vse njegove pravice, ki so v posest vzeli celo njegovo premoženje. Upljiv cirkve je v navado spravil poslednje naredbe za pobožna volila in po tem tudi v obče ne samo zapisja volil, temuč tudi oporoke kolikernih delov premoženja. S tem se je sicer postavnim dedičem odtegnilo nekaj zapuščine, vendar se jim ni mogla odtegniti lastnost dediča, ki je bila neodvisna od zapustnikove volje. Torej so pripadali tisti deli zapuščine postavnim dedičem, zastran katerih zapustnik ni z volili, ne z oporoko nič odločil ali katerih v poslednji volji imenovani volilojemnik (legatar) ali postavljeni dedič nastopiti ni hotel. Pri nas je tedaj ob enem mogoče nasledstvo na podlagi postave, oporoke ali zapisja in pogodbe, kakor je dedna pogodba (Erbvertrag) med zakonskimi, kar pri Rimljanih zavoljo omejitve oporok na celoto premoženja in zavoljo zavratnih umorov ni bilo pripuščeno.

Ako je po našem zakoniku več dedičev postavljenih brez povedanih delov, se razumeva, da vsi na enake dele nasledujejo v premoženje umrlega (§. 555), ako pa je več dedičev imenovanih na določene dele, postavim trije na četiri petine premoženja, ostane zadnja petina za postavne dediče; ako pa je zapustnik izrečno poklical dediče na celo premoženje, nimajo vendar postavni dediči ničesar iskati, akoravno bi se bil zmotil pri računenji izneskov ali pri naštevanji posamnih dednih delov (§. 556).

Ako se je nekterim dedičem naročil določeni del, postavim tretjina, drugim pa nič določenega, dobijo poslednji ostanek zapuščine na enake deleže (§. 557).

Ako je bilo več dedičev imenovanih brez določenih delov ali pa skupno na enako delitev, izmed katerih eden pa neče ali ne more nastopiti svoje dedine, prirase njegov del drugim postavljenim dedičem (§. 560).

Vendar mora zapustnik dediča sam imenovati, ker ne velja poslednja volja, v kateri njega imenovanje komu drugemu prepusti (§. 564). Tudi mora zapustnikova volja izrečena biti odločno, ne pa samo s pritrdjenjem katerega nasveta, po tem pri polni zavednosti, preudarjeno in resno, brez sile, prekane ali goljufije in brez bistvene zmote (§. 565). Postava tudi navaja več vzrokov nezmožnosti oporočevanja v §§. 566 do 574 in sicer pomanjkanje zavednosti, izrečeno zapravljivost, nezadostna leta, bistveno pomoto, redovne obljube in težko kazen; vendar zavoljo zadržkov, ki pozneje nastopijo, ne izgubi pravnoveljavno izrečena poslednja volja svolje veljavnosti (§. 575), iz početka neveljavna poslednja volja pa ne postane zavoljo tega veljavna, ker se je pozneje odpravil zadržek, ter tokrat vendar nastopi postavno dedno nasledstvo žlahtnikov (§. 576).

Da se u okom pride vsaki pomoti gledé na oporoke, bi za vsakega nepravnika koristno bilo, pri rokah imeti obči državljanski zakonik, ki se v slovenski prestavi dobi samo za 60 kr. v c. k. državni tiskarnici na Dunaji, ker v našem malem listu ne moremo celega zakonika, zapopadajočega 1502 §§. ponatisniti; mi bomo tukaj razun poglavitnih načel le prinesli obrazec oporoke takih, ki nimajo nujnih dedičev (otrok ali roditeljev) in takih, ki imajo tudi nujne dediče. Mnogostransko življenje se vendar sè svojimi mnogo zapletenimi razmerami ne more omejiti samo v dva primerljeja, torej se mora mislečim državljanom samim prepustiti, še bolj na tanko določevati svojo poslednjo voljo. Po naših postavah spada to v zasebno pravo, torej je praviloma vsakemu državljanu na voljo puščeno, kako hoče razpoložiti sè svojim premoženjem tudi po smrti, v kar se država nima vtikati.

(Dalje sledi.)

O prenavedbi kazenskega zakonika in kazenskega postopnika.

Da je naš kazenski zakonik, ki se je v glavnih svojih načelih vstrojil že l. 1803, v tečaju tolikih let, v katerih so se skoro vse razmere v političnih, družbenih in gospodarstvenih obzirih bistveno predrugačile, pomanjkljiv postal, da se na mnoge strani s sedanjimi državo-pravnimi pojmi in načeli državne uprave, z dejanskimi razmerami življenja in z obćim mišljenjem ljudstva nikakor več ne vjema, je že zdavnej dognana stvar; in ne samo so se ućenjaki in praktikarji soglasno izrazili, temoć je tudi vlada naša sama spoznala, da je prenavreja kazenskega zakonika silno potrebna. Zares se že tudi 10 let dela na to, da dobimo nov kazenski zakonik, dasiravno se to pri neugodnem našem ustavnem življenji in pri neprestanih premembah v vladinih krogih do dandanas še ni moglo uresnićiti.

Ravno tako je kazenski zakonik od l. 1853 že od zaćetka bil mnogostransko nepraktićen in že l. 1857 in 1859 je bilo tadašnje ministerstvo pravosodja sprožilo pretehtanje, ali bi naj se kazenski postopnik in dotićeo kazenski zakonik vsaj v nekterih odloćbah manje vaćnosti ne spremenila. — Tudi sedanje pravosodno ministerstvo se je polastilo nameravanja poprejšnega, ter stavilo vsem zbornim sodnijam sledeća prašanja:

a) ali bi se naj pri tistih hudodelstvih, ki segajo v tuje premoženje, to je pri tatvini, goljufiji, nezvestobi in hudobnem poškodovanju tuje lastnine zneski, po katerih dotićea dejanja postanejo hudodelstva, ne povećali?

b) ali bi ne kazalo bolje, da se dosedanje preiskovalne sodnije prenavredijo tako, da bi vsaka okrajna sodnija v svojem okraju vodila celo preiskovanje samostalno in dovršene spise neposrednje pošiljala zborni (namreć deželni ali okroćni) sodniji za daljnje sklepanje?

c) ali bi se naj sedanje zborne sodnije ne ustanovile kot sodnije druge stopinje za vse prestopke, o katerih so prvotno sodile okrajne sodnije, ležeče v okrožju dotične zborne sodnije?

O teh prašanjih so vse sodnije izrekle svoja mnenja, in sicer kolikor nam je znano, različno, — in so nekatere preustroj kazenskega postopnika v smislu 2. in 3. točke priporočale, — prenaredbo kazenskega zakonika poleg 1. točke pa odsvetovale; — spet druge pa so se postavile na ravno nasprotno stališče, ali pa so eno in drugo vladino nameravanje pobijale.

Naše mnenje o tej stvari je, (na *b* in *c*), da bi se za sedaj, ko je minister pravosodja že novi kazenski pravdni red državnemu zboru predložil, o katerem se je toraj skoro nadejati sklepanja dotičnih postavodajnih faktorov in potrjila visoke vlade, kazenski postopnik nikakor začasno ne prenarejal, temoč da bi se za mali čas, do kterega se smemo nadejati upeljave novega temeljito predrugačenega, pridržal dosedanji že 18 let veljavni postopnik; ker vsaka preustrojitev postav nekako sega v vse ljudske in javno-upravne razmere, in dela stroškov za pošiljanje spisov, jetnikov i. t. d.; tudi pogoste prenaredbe postav delajo pomote, slabijo javno mnenje in zaupanje in posredno tudi avtoriteto vladinih organizmov.

Kar se pa tiče kazenskega zakonika, bi mi priporočali, da se že sedaj v smislu vladinega prašanja na toliko predrugači, da se pri tacih kaznjivih dejanjih proti varnosti premoženja, katere postava po odločnem znesku škode vrstuje med hudodelstva ali pregreške, dotični zneski na polovico povečajo.

Razlogi, ki za tako prenarejo govorijo, izvirajo iz pravnih načel samih; ker se je namreč od tistega časa, ko so se bili merodajni zneski sedanjega kazenskega zakonika ustanovili, to je od l. 1803, denarna veljava, ali z družimi besedami, cena vseh reči tako neprimerno predrugačila, tudi

podva- in potrikratila, je treba tudi tem razmeram primerno denarne zneske, na ktere se zakonik naslanja, predrugačiti in povekšati, ker zdaj je gotovo v mnogih primerljajih storilec postal hudodelec, ko bi se mu bilo pred 50 in tudi manj leti dejanje računilo le za prestopok. Vedro vina ima zdaj ceno od 6—8 gl., ko se je takrat dobilo za 2—3 gl.; — ovco ki bi zdaj stala 5 gld., si takrat lahko kupil za 5 dvajsetic i. t. d. — Ta premislek kaže očitno, da se je postavna naredba v tečaju let poostrila in da toraj v tem obziru treba prenaredbe.

Vgovarjati bi se znalo, da tudi gledé te točke so ravno tisti pomislili, ktere smo že gorej (na *b* in *c*) omenili; — ali temu ni tako, ker kazenski postopnik zna biti do konca tekočega leta gotov in vpeljan, na preustrojenje kazenskega zakonika pa nam bode menda treba čakati še več let, in gotovo se bo tudi novi zakonik pri ustanovitvi denarnih zneskov na omenjene razmere obziral.

Radovedni torej pričakujemo poročila, ktera mnenja so pri večini zbornih sodnij nadvladala, in na ktero stališče se boče ministerstvo v tej nameravani začasni preuredbi postavilo. Dobre postave morajo biti primerne potrebam časa in državljanov, potem pa se imajo resno izvrševati. —r—

Kaznena statistika okrožne sodnije Novomestne.

Slavni zgodovinar Schlötzer imenuje statistiko prenehljivo zgodovino, in zares se mora priznavati, da je v teh besedah nekaka pomenljiva resnica; kajti kakor nam zgodovina kaže vstanovitev in razvoj naroda, kretanje in veljavo njegovo v državoslovnem, gospodarstvenem in kulturnem obziru, — tako nam je statistika in posebno kaznena statistika govoreča podlaga za merilo izobraženosti; mišljenja, nagibov, prirojenih napak ali po odgojenju vcepljenih slabosti ljudstva; — po statistiki spoznavamo narod, kaki je, in zato ima statistika

ne le za kulturhistorika in državnika velevažno vrednost, temoč je gotovo tudi vsakemu domoljubu zanimiva!

Gledé na to podamo tukaj nekatere statistične črtice o kaznem gibanji pri okrožni sodnji Novomeški iz lanjskega, in primerjajoče tudi iz prejšnjih let.

V tečaju leta 1871. bilo je v področju imenovane okrožne sodnije, ki obsega 13 okrajnih sodnij na 66 štirj. miljah zemlje s 190.000 prebivalci, storjenih 838 o vad zaradi kakega hudodelstva ali pregreška; — od teh o vad je sodnija zaradi očividnega pomanjkanja kaznjivega čina precej zavrgla 18; ostale pa so se preiskovale. Po dovršenem preiskovanji se je dalje postopanje vstavilo pri 527 preiskavah, ker se je deloma pokazalo, da sodnji oznanjena dejanja se niso mogla soditi po kazenskem zakoniku, ali pa so bila le manji prestopki, o kterih je bila rzsodba prepuščena okrajnim sodnijam, — in deloma zaradi tega, ker se storilec ni mogel spraviti na dan.

Pri ostalih ovadenih primerljajih pa se je proti posebnim osobam preiskava peljala, in je bilo njih 431 zatoženih, in pri končnih obravnavah (na številu 242) na odgovor stavljenih. Od zatoženih je sodnija 36 nekrivih spoznala, ostale pa, in sicer 331 zaradi hudodelstev ali pregreškov, in 64 zaradi prestopkov obsodila; le 187 med obsojenimi je bilo takih, ki so svojo pregreho obstali, drugih 208 pa je trdovratno tajilo.

Med tistimi, ki so bili zaradi hudodelstev ali pregreškov obsojeni, je bilo 283 moških in 48 ženskih; — od obojih vkupaj je bilo starih izpod 20 let 33; — nad 20 do 40 let 246; — med 40 in 60 leti 48; — in 4 so bili stari nad 60 let. Med njimi je bilo oženjenih (in omoženih) 116, — 215 pa samcev.

Po stanu ali pečanju in poklicu je bilo 103 kmetovalcev, 146 služeeih, 52 obrtnikov, 1 uradnik in 29 postopačev. — Od vseh je umelo brati le 43, in med njimi 27 tudi pisati, torej se od prihodnjih šol pričakuje boljši vspeh.

Na smrt sta bila obsojena 2, pa po Njih. Veličestvu cesarju na časno kazen pomilostena; — v ječo nad 10 let so bili obsojeni 4; — črez 5 do 10 let 3; — črez 1 do 5 let 28; — nad 6 do 12 mesecev 71; — in izpod 6 mesecev 225 osob.

Med njimi je bilo 217 takih, ki so se bili prvič zoper postavo pregrešili; vsi drugi pa so bili že poprej po sodnijah kaznovani.

Če so že navedene številke zanimive, zasluži še večjo pozornost oziranje na kakovost hudodelstev, in primérjanje nekterih dotičnih števil z enakovrstnimi poprejšnjih let:

	1860	1862	1864	1866	1868	1870	1871
število ovad zaradi hudodelstev ali pregreškov	706	671	665	721	906	815	838
število zaradi hudodelstev ali pregreh obsojenih	164	213	190	331	332	347	331
in sicer:							
zaradi javne sile	13	14	15	28	29	47	59
navadnega umora	2	2	1	1	—	3	3
detomorstva	2	4	4	2	1	4	2
uboja	—	9	3	7	8	5	2
tešk. tel. poškodovanja	30	47	57	74	97	113	97
razbojstva	4	2	1	—	2	1	—
tatvine	95	109	64	141	113	126	139
prekane ali goljufije	10	6	15	10	15	12	17
nezvestobe	2	4	2	5	3	5	3
požiganja	2	1	1	3	—	4	1

Té številke očividno kažejo, da med našim ljudstvom število hudobij od leta do leta na žalostni način raste, in da se posebno napadi proti varnosti zdravja in premoženja, in pa proti javnemu redu množijo; kajti pri hudodelstvu tatvine je v zadnjih 11 letih število obsojenih narastlo od 95 na 139; — pri hudodelstvu teškega telesnega poškodovanja od 30 na 97; — pri hudodelstvih javne posilnosti od 13 na 59.

Iz tega izhaja, kako malo tudi še tako ostre kazni pomagajo in boljšajo, kjer manjka pravega nramnega temelja;

in kako važno in blago nalogo imajo naše tako zanemarjene šole, da razvedrijo um in požlahniijo mlada srčica, — da vzbudijo pravoljubno mišljenje in spoštovanje bližnjega; zakaj le take lastnosti bodo narodu našemu podlaga boljšega materialnega stanja in pa lepše boljše bodočnosti. — n.

Obvezanost v §. 891 obč. d. z. ustanovljena glede odstopa od tožbe vže započete proti enemu nerazdelnemu sodolžniku preden se vloži druga tožba zoper družega sodolžnika, ne obstoji v odstopu od započete pravde v smislu §. 8 o. s. r. (talj.), i tim menj v odrečenji zadevne pravice na korist vže toženega nerazdelnega sodolžnika, ampak je vže v tem, da se drži upnik pasivno proti slednjemu.

Z javno listino od 20. novembra 1853 (A.) oddal je Dominik G. Matevžu, otcu, Alojziju in Jeronimu P. sinoma, nekoliko zemljišč za 4200 avst. lir. Kupci so mu ostali dolžni na kupni ceni 3057 avst. lir, i solidarno so se obvezali izplačati mu ta znesek v dveh letnih obrocih do 11. novembra 1855 s 5% obrestmi od 29. avgusta 1854, ktere bi imeli odrajtati za prvo leto 11. nov. 1854, za drugo leto pa 11. nov. 1855 pod izgubo pravice plačila po delih. — S pozneje javno listino od 29. avgusta 1854 (B.) odstopil je Dominik G. vprašavno svojo glavnico Antonu D. s 5% obrestmi vred tekočimi od omenjenega dneva naprej.

S tožbo pr. 8. junija 1855, št. 5372 tožil je odstopojemnik Anton D. Matevža, otca in Alojzija sina P. za solidarno izplačilo omenjenega kapitala pridržaje si vsako svoje pravo proti Jeronimu P.

Ker je Jeronim P. vložil dne 21. decembra 1857 (C.) tožbo proti cesionarju Antonu D. zastran ničnosti izvršbe, napravi mu ta pritožbo zahtevaje, da se na temelji prilog A. B. izda plačilni nalog, kar je tudi c. k. okrajna sodnija V. videvši, da ste rečeni dve prilogi notarjatska spisa po ces. naredbi od 20. maja 1855, št. 95 d. z. storila.

V govorih:

Začeta pravda je brez podlage, ona je vsaj nepravodobno vložena. Kakor Dominika G. naslednik, tožil je današnji tožitelj na temelji priloge B., da mu vprašavno istino izplača Matevž P.; proti njegovi zapuščini zadobil je tudi rzsodbo. Po tej rzsodbi začel je i nadaljeval izvršbo, ktera se je končala z eksekutivno prodajo nepremakljlin, pripadajočih k omenjeni zapuščini. O tem se je izdal odlok od 15. maja 1857, št. 3579 (št. 1).

§. 891 o. d. z. navlaščuje sicer upnika, da sme tudi po napravljene tožbi terjati od drugega nerazdelnega sodolžnika izplačilo svoje glavnice, a v nazočem slučaju ni bila pravda samo začeta, ampak je tudi končana, da celó eksekucija je vže izpeljana. Ako toraj upnik ne dokaže, da mu vkljub tej eksekuciji njegova terjatev ni pokrita, ali popolnoma izplačana, nejma več nikakoršne pravice do tožbe.

Replika:

Z ravnavo, izvršeno proti zapuščini Matevža P., ni prišlo do izplačila vtožene glavnice. Po onej ravnavi (proceduri) stopil je samo namesto zemljišč gotovi denar. Treba je pri tem seznati, katerim upisanim upnikom pripada po njih prvenstvu dostatna cena na dražbi prodanih zemljišč. To se zamore dokazati le z graduatorijo.

Svrha §. 891 o. d. z. je ta, da verovnik ne plača se tolikokrat, kolikor je nerazdelnih sodolžnikov, kadar bi namreč hotel biti izplačan od vseh in od vsacega. Naš primerljnej je drugačen. Anton D. ni bil plačan še od nobenega vzajemnih sodolžnikov, i nijeka se, da bi se mogla izplačati njegova glavnica z dostatno ceno, o kateri govori odlok pod št. 1. Tu ima se opraviti z likvidacijo. §. 891 o. d. z. ne govori o likvidaciji, nego samo o ravnavi, po kateri se pride do plateža.

Ravno tako po čl. 1204 francoskega zakonika ne jemljó sodnijske prošnje, podnešene proti enemu nerazdelnemu sodolžniku, upniku pravice, napraviti sličnih prošenj proti dru-

gim. Bilo bi brezumno, ako bi se moglo obsoditi tri nerazdelne sodolžnike vsled ene same tožbe z eno rabsodbo, pa ako ne bi se moglo to doseči po raznih procedurah. Bodo tedaj zavrženi prigovori.

Duplika:

Ostaja se pri mnenji, da §. 891 ne pripuša verovniku pravice izbirati si dolžnika v eksekutivni poti. Omenjeni stat mora se vzeti v ožjem smislu, ker pomnožuje bremena dolžniku, ker pravilo ima veljati, da se bode upnik pri prvem izboru proti temu obrnol, od ktere ga ve in zna, da ga bode zadostil, i ker pravica izbora izpodbija načelo, da bi se smelo napraviti več tožeb o enem in istem predmetu. Postava zahteva, da upnik, kateri želi imeti svojo terjatev od družega sodolžnika solidarne ga, mora odstopiti od započete tožbe.

Dokler upnik ne dokaže, ako i na koliko mu ostane njegova glavica neizplačana vkljub dovršeni eksekuciji, ne more se obrniti proti družemu sodolžniku. Ne zahteva se samo likvidacija, ampak plačilo, da celó izplačilo celega kapitala. Predmnevati je, da je vsaj deloma plačan, ker je bila ravno za-to izvršba vvedena in izpeljana. Dokler tedaj ne odbije se to, kar je upnik dobil, ali kar bode mogel dobiti po graduatoriji, bode njegovo zahtevanje vedno ilikvidno. Ni razloga, zakaj bi drugi sodolžnik obtežen bil z nepotrebnimi stroškovi. Stat 891 o. d. z. govori o ravnavi razpoznave, i le dokler ta ravnava traja, dopuša se upniku odstopiti od tožbe proti enemu, ter obrniti se proti drugemu sodolžniku. Brezumje bi bilo, da bi smel upnik izvršiti toliko eksekucij, kolikor je nerazdelnih sodolžnikov.

Z rabsodbo od 26. septembra 1859, št. 6711 vzdignola je c. k. okr. sodnija v V. plačilni nalog od 1. junija 1858, št. 3678 iz teh le

razlogov:

Premišljeva je, da če prav je po listini od 20. nov. 1853 pod A. ležal dolg od 3057 avst. lir vzajemno na Matevžu, otcu i njegovih sinih Alojziju i Jeronimu P., je vendar upnik

Anton D., nasledivši prvotnemu verovniku Dominiku G., napravil svojo tožbo zastran plateža 3057 avstr. lir, kakor tudi pozneje eksekutivne korake na nepremakljine do javne prodaje le proti samemu Matevžu P.;

premišljevale, da do končanja eksekutivnih aktov, to je, do razdelbe i nakaza zneska dobivšega pri javni dražbi nepremakljin izvedeni proti zapuščini P. Matevža, ne dade se razezniati, ako i na koliko ostane verovniku ali izvršitelju Antonu D. nepokrita njegova terjatev od 3057 avst. lir, zaradi česar je bil ravno vpeljal pravdo i na temelji zadevne obsodbe vvedel eksekucijo proti vže imenovanemu Matevžu P.;

premišljevale, da po ustanovljenji §. 891 o. d. z. bi mogel sedaj napraviti tožitelj Anton D. svojo tožbo zastran plateža proti vzajemnemu sodolžniku Jeronimu P. samo na toliko, na kolikor bi odstopil od one tožbe, ktera je zadela zapuščino rajncega P. Matevža;

uvaževale, da v sedanjem stanji, po izvršbi dovedeni proti omenjeni zapuščini do prodaje nepremakljin pri javni dražbi ne dade se več odstopiti od tožbe;

premišljevale, da če prav bi se dalo stesnoti zahtevanje tožiteljevo v same meje pravice, nije se mogla proglasiti na njegovo korist razsodba, ktera bi ostala brez eksekutivne moči, ker ni izključena mogočnost, da se skupno ceno dobivšo pri dražbi prodanih zemljišč bi mogla biti izplačana naj poprej njegova terjatev.

Nasproti temu je c. k. beneška nadsodnija z rešenjem od 30. novembra 1859, št. 20288 razsodila: „Ima ostati v moči plačilni nalog od 1. junija 1857, št. 3678, po kterem je moral plačati toženec Jeronim P. tožitelju Antonu D. v 45 dnevih, i mora toraj isti plačati mu v štirinajstnih dneh pod izvršbo ostalo glavnico od 3067 avst. lir sè zadevnimi 5 % obrestmi vred od 29. avgusta 1854“.

Razlogi:

Če mora vže po naravi solidarne obveze vsaki vzajemnih sodolžnikov izpolniti jo celoma ali popolnoma (debet totam

rem et totaliter), nastane pri upniku pravica izbora. Ta pravica izbora ima po svojej naravi obstajati tako dolgo, dokler dolg ni izplačan, kajti inace bi postala ta pravica le navidezna.

Eksekucija ne sodržava plačila; ona ni drugo, nego sredstvo, po katerem se pride do plačila. Iz tega sledi toraj, da faktum eksekucije, če prav dovršena, ako ne donese seboj plačila, ne more vzeti upniku pravice izbora.

Držeči se teh nepremakljivih načel in uporabivši je v nazočem slučaju:

Uvaževaje, da listina od 20. novembra 1853 pod A. sodržava v sebi nerazdelno obvezanost tudi gledé današnjega toženca Jeronima P.;

uvaževaje, da bi bil moral on, ker ima ista obvezanost enako moč tudi proti njemu, dokazati, da je vzajemni dolg plačan, česar pa ni storil;

uvaževaje, da eksekucija, izvršena s prodajo nepremakljin spadajočih k zapuščini pokojnega Matevža P., ne dokazuje, da bi bil dolg popolnoma ali deloma odrajtán, ampak dokazuje le, da je eksekuciji podvržena stvar spremenila se v gotove novce, kateri bodo pripadali raznim upisanim upnikom po ustanovah bodoče graduatorije;

uvaževaje, da ni toženec nadvladal tožiteljevega zaničanja, da je namreč slednji dobil kaj na račun vtoženega zneska, i da vrh tega ni dokazal, da bi bil tožitelj jedini vpisani upnik, ali pa da imade on med drugimi upniki prvenstvo tako, da bi zamogel biti izplačan z dostatno ceno, v katerem slučaju ne bi bil govor nego o načinu plačanja;

uvaževaje, da po tem takem, i posebno gledé na okolnost, da je Jeronim P. napravil tožbo proti današnjemu tožitelju zaradi ničnosti izvršbe, katero je vodil slednji proti zapuščini P. Matevža, na kolikor je zadevala posebne predmete toženca podvržene, je zarés pravično, da si je odstopojemnik Anton D. skušal pridobiti eksekutivni naslov (ime, titul) tudi proti istemu P. Jeronimu, — moralo se je spoznati kakor v razsodbi pobotavši med strankama sodne stroške.

To razsodbo apelacijsko potrdilo je najvišje dunajsko c. k. sodišče sè spoznanjem od 21. februarja 1860, št. 1834 opiraje se na te-le

razloge:

Ker pripušča §. 891 o. d. z. samovolji upnika način i red izterjanja glavnice od več nerazdelnih sodolžnikov, i ker mu dovoljuje, da jo sme izterjati celó od drugega kakor od sodolžnika s prvič izbranega, ako odstopi od tožbe vže započete, hoče mu s tem prepovedati, voditi dve paralelni in istodobni razni pravdi proti več nerazdelnim sodolžnikom za izplačilo ene in iste reči, da se mu tako odtegne prilika, zadobiti izplačilo, proti vsakemu načelu prava i pravičnosti, več nego enkrat; ali ne hoče ga prisiliti, da bi odstopil od pravde vže započete v smislu §. 8 o. s. r. (talj.), i tem menje, da bi se odrekel dotične svoje pravice na korist vže toženega sodolžnika, kajti isti stat mu dopušča, da sme, dokič ni izplačan, tožiti druge sodolžnike, brez da bi se moralo v takem slučaju izključiti pojedinca, od kterega se je po tožbi popustilo.

Ker se toraj besede §. 891 o. d. z. morajo vzeti v smislu, kteri se pokazuje iz njih lastnega pomena v njih stiku in iz jasne namembe zakonodavca, za kar ima obstajati tožna pravica tožitelja, dokler ni izplačan, cela i popolna zoper nerazdelne sodolžnike pod utesnjenjem, da se ista (pravica) ne prekorači, treba je tudi predpostaviti, da se ne more od njega (tožitelja) nič več zahtevati nego pasivno držanje (contegno negativo) prema vže toženemu dolžniku, kadar bi hotel drugega pognati;

premišljeva je, da v načinu bi manjkal celó slučaj odstopa od tožbe proti Matevžu in Alojziju P., ko je vže bila do konca dovedena z eksekutivno prodajo nepokretnin, brez da bi ž njo sledilo plačilo, ker ravnava eksekutivna ustavila se je po tem, ko so se nepremakljine premenile v kupno ceno, do sedaj še nerazdeljeno;

premišljeva je, da isti toženec hoče zabraniti, ali vsaj na dolgo prevleči razdelbo skupila s tem, da namerja z last-

ninsko tožbo pridobiti si del zemljišč, na dražbi prodanih. Ali ta raba njegove najvišje pravice ne sme mu k temu služiti, da bi se rešil svoje dolžnosti prem današnjemu tožitelju brezuspešivši eksekucijo izpeljano zoper druge nerazdelne sodolžnike, ktera bi njemu istemu mogla hasnjiva biti, ako ne misli upnika vkaniti, ter ako hoče pripomoči k izplačanju njegove terjatve. — Morala se je toraj po vsem tem proglasiti razsodba proti toženemu, ktera držeča v moči plačilni nalog glede terjatve neizplačane še tožitelju ima slednjega ovlastiti, da izvede do kraja eksekucijo gledé vseh dober nerazdelnih sodolžnikov brez obzira na rivendikacijo enega dela taistih, kakor namerava toženec.

T.

Služba župana gledé na občinski volitveni red.
Užitkar nima občinske volitvene pravice, ako ravno si je pridržal pravico gospodariti na odstopljenem zemljišči proti temu, da davke odrajuje.

Pri volitvi občinskega odbora za združeno občino V. M. S. je bil v tretji volilni skupini v odbor voljen Jožef H. s 50 izmed 57 glasov. Volitvena komisija je precej po volitvi Jožef H.-ovo volitev nanašaje se na §. 11, št. 2 obč. volit. reda zavrgla, ker Jožef H. dosedaj službo opravlja kot župan in računovodnik v S. ter določila, da ima Janez V., kateri je za njim največ glasov dobil, na njegovo mesto vstopiti v občinski odbor.

Jožef H. se je zoper to izločbo iz občinskega zastopstva pritožil pri okrajnem glavarstvu ter rekel, da volilna komisija ni bila upravičena spodbijati njegove volitve, in da ima le politična oblastnija po §. 31 obč. volit. reda pravico, veljavo odvzeti njegovi volitvi.

Na ta vgovor, kterega je okrajno glavarstvo V-skemu županu vročilo, je poslednji odgovoril, da je Jožef H. župan oziroma računovodnik ali z drugimi besedami oskrbnik dohodkov v S., tedaj v pravi občinski službi, akoravno z majhno

letno plačo, potem da Jožef H. ni ne lastnik kakega nepremakljivega premoženja, in tudi ne plačuje kakega davka od obrtnije ali dohodka, temuč da je že pred nekoliko leti svojo domačijo v S. svojemu sinu H. odstopil in kot zakonnik ali užitkar živi, torej od svojega nepremakljivega posestva nobene davka ne plačuje, tedaj nima pravice voliti in tudi ni pripraven voljen biti.

Po naznanilu zemlje-knjižnega urada v B. sta zakonska družeta Jožef in Barbara H. s pogodbo dné 23. januarja 1864 svoje posestvo svojemu sinu Antonu H. in njegovi ženi Ani v last odstopila, in si do sv. Jakopa 1872 pridržala pravico do brezplačnega gospodarstva pod tem pogojem, da plačujeta davke in vse druge davščine. B-ska davkarija je potrdila povelje zemlje-knjižnega urada.

Okrajno glavarstvo v B. je na to izreklo, da od volitvene komisije zarad Jožef H-ove izločbe iz občinskega odbora navedeni prvi vzrok, namreč da je H. kot župan in računovodnik v S. v pravi občinski službi in tedaj po §. 11 ob. vol. reda ni pripraven biti voljen, ne zadostuje „kajti župan ni osoba v občinski službi. Ravno tako kakor župan ni noben občinski služabnik, ravno tako ne daje oskrbovanje občinskega računarstva po županu, akoravno je s tem plača združena, županu lastnosti v občinski službi stoječe osebe in to tem manj, ker mnogo občin nima premoženja si držati lastnega računovodnika in so tedaj v mnogo občinah župani ob enem računovodniki, in ker imajo dalje tudi po §§. 57 in 72 obč. reda župani pravico, občinsko premoženje oskrbovati, preudarke izdelovati in račune predlagati, zatorej smejo tudi občinske račune pisati in ni treba da bi zato stopili v pravo občinsko službo“. Ali Jožef H-ovi volitvi je nasproti drugi od volilne komisije navedeni vzrok, namreč, da on ni lastnik kakega nepremakljivega posestva in da ne plačuje davkov ne od nepremakljivega posestva, ne od obrtnije ali dohodka. „Kajti po §. 10 obč. volil. reda so le oni pripravi biti voljeni, in po §. 1 ad 3 obč. vol. reda imajo pravico

voliti le oni občinski udje, kateri od svojega nepremakljivega premoženja, od obrtnije ali dohodka v občini plačujejo neposredni davek. Jožef H. je s pogodbo dné 23. januarja 1864 svoje posestvo v S. odstopil svojemu sinu Antonu H. in njegovi ženi, in akoravno si je on pridržal pravico do sv. Jakopa 1872 brezplačno gospodariti pod tem pogojem, da plačuje davke, on vendarle ne plačuje davkov od svojega nepremakljivega premoženja, ker to ni več njegovo“. Naposled se na Jožef H-ov vgovor, da volilna komisija ni imela pravice, njegovo volitev ovreči, ne more obzir jemati, „ker se volilni komisiji po §. 29 obč. vol. reda in po drugih s tem zvezanih odločbah občinskega volilnega reda mora pripoznati ta pravica“. Jožef H-ovi vgovori se morajo toraj zavreči.

Pritožnik je v pritožbi na namestništvo trdil, da ga je volilna komisija na podlagi §. 11 ad 2 obč. vol. reda spoznala za nepripravnega voljen biti, da je imelo okrajno glavarstvo tedaj le v tej reči na njegovo pritožbo odločevati, in da res tudi ni izjemnega vzroka na kterega se je volilna komisija opirala, spoznala za veljavnega, okrajno glavarstvo je toda še dalje šlo in je pritožnika po §. 10 in §. 1 ad 3 obč. vol. reda spoznalo za nepripravnega biti voljen. Ko je on 1864. leta svojo kmetijo v S. svojemu sinu in njegovi ženi prepustil, ni s prepuščenjem vred tudi svoje državljanske pravice odstopil; on sicer sedaj ni zemlje-knjižen, po vsaki ceni pa je še dejanski posestnik tega nepremakljivega premoženja in od njega davke plačuje, zatorej ima on pravico voliti in je pripraven tudi voljen biti.

Namestništvo je vendar potrdilo pritožnikovo izločbo iz novo voljenega občinskega zastopstva.

Ministerstvo notrajnih zadev je dné 2. grudna 1871, št. 14020 Jožef H-ovo poslednjo pritožbo, zoper namestništvno odločbo podano zavrglo iz sledečih razlogov:

„Po §. 1 št. 3 obč. vol. reda, potem po postavi dné 12. oktobra 1868 (drž. zak. št. 31) imajo le tisti občinski udje pravico voliti, kateri od svojega nepremakljivega premoženja,

od obrtnije ali dohodka v občini neposredni davek plačujejo. Iz predloženih spisov se pa razvidi, da je pritožnik že 1864. leta svojo kmetijo št. 9 v S. svojemu sinu Antonu H. in njegovi ženi v last odstopil pod tem pogojem, da si je pridržal pravico brezplačno gospodariti in da plačuje davke in vse druge davščine, in da sta ta dva zakonska družeta tudi kot zemlje-knjižna lastnika omenjenega posestva vpisana. Jožef H. ni bil tedaj ob odborovi volitvi več v posesti tega premoženja in sploh ni ta čas od svojega nepremakljivega premoženja, od obrtnije ali dohodka plačeval nikakoršnega neposrednega davka. On ni imel torej po zgorej navedenih postavnih določbah ob volitvi pravice voliti, toraj po §. 10 obč. vol. reda tudi ni pripraven, biti voljen za odbornika, in neveljavnost njegove volitve v občinski odbor je opravičena.

Ali občinska volilna komisija ni imela pravice Jožefa H. zarad od nje v porabo vzetega izjemnega slučaja §. 11 št. 2 obč. vol. reda izločiti iz novo voljenega občinskega odbora, temuč pravico do tega ima po zadnjem odstavku §. 31 obč. vol. reda politična oblastnija v prvi stopinji.

Terjatve odškodovanja zavoljo cirkvenih stavb spadajo na pravno pot.

Okrožna oblastnija S. v Galiciji je z ukazom dné 23. februarja 1858 župnikovemu namestniku S. v D. izročila „zidanje in računarstvo“ o dovoljeni stavbi D-skega farovža. Že leta 1861 pri potrdbi stavbe so se farmani vstavljali nad zidanjem, zato se stavba ni mogla končno potrditi in stavbini račun pretresti. Vendar se ni nihče do leta 1868 s svojo terjatvo do S. oglasil, še le pri nekem v tem letu v D-skem farovžu izvrševanem službenem opravilu so se farani vnovič pritožili, da je bilo poslopje po S. stavljeno zoper tehnično osnovo, proračun in vsa pravila stavništva zidano, po čemur so farani veliko škodo trpeli.

Na podlagi po tem vpeljane upravne obravnave, v ktere teku se je s pomanjkljivim zidanjem storjena škoda na 207 gl. 32 kr. preštevilila, je okrajni glavar v S. spoznal: „Župnikov namestnik S. je dolžen D-skim faranom plačati odškodovanje, od njih po redni pravni poti ugotovljeno in ima dalje, ker je vpeljavo dosedajne upravne obravnave zakrivil, povrniti zaradi obravnave nabrane ogledne stroške v iznesku 41 gl. 77 kr.“ V razlogih je bilo omenjeno, da se je pomanjkljivo zidanje popolnoma dokazalo in da je bila konkurencija po tem zidanju, kakor tudi po raznih od S. ponarejenih prilogah stavne poštete za velik znesek prekanjena.

Na pritožbo S-a zoper to podano je namestništvo potrdilo prvo odločbo s to pre naredbo, da je odškodovanje na 207 gl. 32 kr. ustanovilo ter s tem odstranilo zaradi tega od prvega sodnika zavkazano ugotovljenje povračila po številki pred sodnijami. Le s pravicami do povračila znesek od 207 gl. 32 kr. presegajočega so bili farani na pravno pot napoteni.

V S-ovem prizivu do ministerstva zoper to vložnem je bilo posebno omenjeno, da sodnja oblast po namestništvu si privlastena ne gré po državnih ustavnih postavah ne njemu in sploh ne upravnim oblastnijam. V resnici je minister za bogočastje in nauk z odločbo dné 20. grudna 1869, št. 10552 vslišal S-ov priziv, in — tako se nahaja v odločbi — gledé na to, da upravne oblastnije za konečno razsojo o odškodovanji, ki ga farani od zidavca terjati imajo, tudi potem niso pristojne, ako je bilo zidanje udeležnemu duhovnemu opravlilniku samemu izročeno, in da je ta upravna pristojnost najmanj vtrjena v tem, da, kakor v pričujočem primerljeji, že dolgost od zidanja preteklega časa izključuje razvidno gotovost o obstanku in visokosti pravice do povračila. Samo po sebi se razumeva, da se vdeležnim faranom ne brani, po pravni oziroma tudi po kazenskopravni poti lasteno si povračilo dokazati, le samo upravno vrivanje v vgotovljenje in izterjanje onega povračila ima nehati.

V ravnanji zavoljo motenja posesti se sme tudi spoznati na vrnitev skupila reči vsled motenja prodane.

C. k. okrajna sodnija v Jaromiru je na tožbo zastopnikov občine J.-skega predmestja zoper A. S. in tovarše zastran motenja posesti spoznala: Toženci so tožečo občino v dejanski posesti užitka sliv na zemljišči Mrstnik po dražbi sadja iz teh dreves dné 30. julija 1870 izvrševani motili, morajo se zdržati vsakega daljšega takošnega motenja, ako se hočejo izogniti globi po 20 gld., in so dolžni, reč v poprejšni stan vrniti, to je, skupilo za prodano sadje v znesku 32 gld. občinski denarnici odrajtati, kakor tudi sodnijske stroške plačati.

C. k. nadsodnija češka je z razsodbo dné 18. septembra 1871, št. 29910 po obotu sodnijskih stroškov premenila prvosodni odlok, kar zadeva vrnitev skupila tožencem zaukazanega, in dotični del tožnega zahtevanja odbila.

Razlogi:

V pravdi zastran motenja v posesti se po §. 5. ces. postave dné 27. oktobra 1849, št. 12 drž. zak. samo in edino gleda na pozvedbo in dokaz istine zadnje dejanske posesti in razsodba ima le obsegati varovanje in vrnitev v poprejšni stan motene posesti. — Kar pa tiče izrek, da imajo toženci skupilo v znesku 32 gld. v denarnico tožeče občine vrniti, ki se vtrjuje z odločbo §. 346 obč. drž. zak., se o tem po §. 5. navedene postave v pravdi zastran motenja posesti soditi ne more, in razsoja se mora prihraniti redni pravni poti, ker ni enaka izreku na vrnitev v poprejšni stan, ktera po okoljščinah ni mogoča.

C. k. najvišja sodnija je vendar tudi ta po nadsodnji spremenjeni del prvosodnega odloka potrdila iz sledečih razlogov:

Ko ste c. k. okrajna sodnija v Jaromiru in c. k. nadsodnija soglasno spoznale, da je tožeča občina v zadnji dejanski posesti sadnih dreves na svojih zemljiščih stoječih, in da je bila v tej posesti po tožencih dné 30. julija 1871 mo-

tena s prodajo sadja iz teh dreves, za kar se je 32 gold. skupilo, da ima dalje po §. 5. ces. postave dné 27. oktobra 1849 pri dokazanem motenji posesti sodnikova določba ali razsodba ne le varovanje, temuč tudi vrnitev motene posesti v poprejšni stan izreči in veleti, se pokaže zahtevanje tožeče občine, tožence na povračilo dražbinega skupila z njihovim motenjem posesti doseženega prisiliti, tudi popolnoma upravičeno in pripravno, da se sodnijska razsodba na to ozira, ker to se nikakor ne umeva kot vtrjevanje pravice do odškodovanja, temuč le vrnitev reči v poprejšni stan, ker tožeča občina bi bila prodajo sadja po svojih postavljenih upravnih osobah sama izvršila in za sadje najmanj ta znesek od 32 gld. dobila, kateri jej je bil odtegnjen ravno po toženčevem motenji v posesti, med tem bi s tem storjena škoda obstala le iz onega razločnega zneska, za kterega bi se po lastni izvršitvi zadnje dražbe morda več dobiti vtegnilo, in se jej ne krati pravica, odškodovanje terjati po redni pravni poti.

(Najvišja razsodba od 16. novembra 1871, št. 13704.)

Kteri vpliv imajo prošnje za podaljšanje obrokov v pravadah pri pogojenih neprestopnih obrokih.

V pravdi Ž.-ske občine zoper Marijo K. zarad lastnine nekega zemljišnega kosa, ki teče pri c. k. okrajni sodnji idrijski, ste stranki sklenile pismeno obravnavanje z neprestopnimi obroki 14 dni za vsako pravnomočno vlogo, in toženka je tudi o pravem času podala odgovor na tožbo, kateri je bil tožnici dné 6. avgusta 1871 vročen.

Posledna je vendarle dné 19. avgusta 1871 vložilo prošnjo za 30 dnevni obrok za vložitev protiodgovora, ktera prošnja je bila vsled nasprotnikovega izrečenja dné 25. avgusta 1871, št. 2209 z odlokom okrajne sodnije dné 26. avgusta 1871, št. 2209 odbita, ob enem pa dan za zavijanje spisov odločen.

Na pritožbo tožeče občine zoper ta dva odloka je c. k. nadsodnija v Gradci z odločbo dné 3. oktobra 1871, števil.

12246 pritožbo gledé na zavržbo prošnje za obrok potrdila, gledé na postavljanje dné za zavijanje spisov pa uvaževaje, da je bil tožnici odgovor na tožbo dné 6. avgusta 1871 vročen, in da pogojema odločeni neprestopni 14 dnevni obrok za vložbo protiodgovora dné 19. avgusta 1871 kot dné podane prošnje za obrok še ni popolnoma pretekel, in da tedaj še ne minuli dan tega obroka vsled dvornega dekreta dné 4. maja 1875 št. 420 tožnici po vsakakor k dobremu pride, z odstranjenjem razpisanega dné za zavijanje spisov spremenila v tem, da je tožnici za vložbo protiodgovora eden dan ob času njene prošnje za obrok še ne minuli prejšnega obroka od dneva vročitve pričujoče odločbe odprt.

C. k. najvišja sodnija je vendar na pregledno pritožbo toženke po njenem zastopniku d^{na} Razlagu gledé na to, da gre za obrok, izgovorjen v pogodbi, kateri se brez dovoljenja strank podaljšati ne sme in z enostransko prošnjo za podaljšanje ni mogel biti oviran, nadsodnijsko odločbo premenila in ono c. k. okrajne sodnije idrijske potrdila.

(Odločba c. k. najvišje sodnije dné 7. novembra 1871, št. 13565.)

V področje občinskega zastopa samega ne spada dognanje strahovalne preiskave proti občinskemu uradniku.

Zastopniki St.-ske občine so sklenili: „Občinski svetovalci volijo izmed sebe komisijo obstoječo iz petih udov, da pregleda vso službeno delavnost mestnega redarstvenega vodje R. in zadevne spise, da vpelje preiskavo in da dognano preiskavo predloži občinskim svetovalcem v sklepanje, kaj da se ima v prihodnje zgoditi“. Zoper ta sklep je župan precej v prvi seji občinskih svetovalcev vgovarjal trdivši, da ima le on, ki mu gre strahovalna oblast, pravico, vpeljati preiskavo zoper mestne uradnike in da sklep občinskih svetovalcev toraj pre-sega njihovo oblast. On ustavi izpeljavo tega sklepa v smislu §. 55 obč. reda ter to naznani okrajnemu glavarstvu s prošnjo, da naj ta oblastnija o tej zadevi razsodi.

Okrajno glavarstvo je dotično ustavljenje sklepa ovrгло, ker občinski svetovalci s tem sklepom niso prestopili svojega delokroga in tudi ne segli v županovo strahovalno oblast, kajti po določbi §. 31 obč. reda imajo občinski svetovalci pravico sklepati o neogibni potrebi, županu za oskrbovanje njemu izročenih opravil pridajati osobe, kakor tudi o pogojih in načinu imenovanja in plačila teh uradnikov. Občinski svetovalci imajo torej pravico, preiskovati službino razmer omenjenega vodje in z vpeljavo preiskave njegovega dozdnega uradovanja ne segajo v županovo strahovalno oblast, ker so si tudi v svojej oblasti, ki jim gre po §§. 29 in 38 obč. reda, pridržali, po dognani preiskavi storiti, kar se jim bode zdelo potrebno.

Na županovo pritožbo zoper to odločbo okrajnega glavarja je namestništvo z ozirom na to, da so občinski svetovalci s svojim sklepom vpeljavo disciplinarne preiskave zoper mestnega uradnika po občinskih svetovalcih samih, po komisiji izmed njih voljeni namenili — spoznalo: „da se ta sklep občinskih svetovalcev ne vjema s postavo“. Deželno namestništvo pravi, da je po določbi §. 50 obč. reda župan oskrbovalni in izvrševalni uradnik, občinsko svetovalstvo pa po §. 29 odločevalno in čuvalno osobe, in da je poslednje po §. 38 upravičeno, čuti nad županovim opravilstvom, da pa nima oblasti do izvršbe; občinski svetovalci imajo po §. 31 le dolžnost, županu za oskrbovanje njemu izročenih opravil pridajati potrebno osobe; uradniki in služabniki so pa le županu podložni in le on ima oblast jih strahovati s pridržkom zapopadenim v §. 52, da on nima pravice, jih devati iz službe.

Občinski svetovalci so se zoper to določbo namestništva pritožili na ministerstvo notrajnih zadev; ta oblastnija je z odločbo dné 11. februarja 1871, št. 1590 pritožbo zavrgla, ker so se občinski svetovalci s svojim sklepom namenili, vpeljati strahovalno preiskavo zoper policijskega vodjo R. (kteri namen se nedvomno razvidi iz pritožbe do ministerstva) in ker ima po občinski postavi le župan oblast, občinske uradnike strahovati.

Ministerstvo pravi dalje, da se pa občinskim svetovalcem z ozirom na določbe §§. 31, 33 in 38 obč. reda ne more spodbijati pravica, odločevati, da se ima zoper kakega občinskega uradnika strahovalna preiskava vpeljati, in da ima pri tej preiskavi izmed njih voljena komisija posredovati kot pregledovalka. Ravno tako smejo občinski svetovalci, — če na to merijo, v namenu primernega oskrbovanja in razdelitve opravil med občinske uradnike in primerne ustanovitve potrebnega osebja — v obče sprožiti preiskavo službine delavnosti uradnikov in k tej preiskavi izmed sebe odločiti posebno komisijo.

Pri vknjiženih posojilih neha vgovor nedoštetega denarja tri leta po vpisu v javne knjige.

C. k. deželna sodnija praška je dné 15. maja 1868, št. 6914 A-ovo zahtevanje zoper B. na platež posojila v iznesku 3360 gl. s pripadki nepogojno vslušala.

C. k. ondešnja nadsodnija je pa dné 29. septembra 1868, št. 26419 le samo 2730 gld. nepogojno prisodila, ostanek od 600 gld. pa le pod tem pogojem, ako nasprotnik z glavno prisego nedoštetev tega izneska potrdi, ker je vgovor, da ta poslednji iznesek ni bil doštet, po patentu dné 1. marca 1787, št. 636 razločno dopustljiv, in ker temu nasprotnemu dokazu tudi ni na poti okoljščina, da je cela terjatva dalje kot tri leta na toženčevem posestvu zavarovana, ko se dvorni sklep dné 29. avgusta 1818, št. 1488 tu ne prilega, ker izrečeni namen tega sklepa na to meri, zasebno lastnino, ktera je bila v zaupanji na javne knjige zadobljena, varovati zoper vsako iz knjig izhajajočo škodo, in tega namena omenjenega dvornega sklepa drzaje se njegovo veljavo le pošteni vpisani prejemnik navedene pravice vsled §. 1394 drž. zak., ne pa tudi neposrednji pogodnik vtrjevati zamore, ker poslednjemu mora iz lastnega prepričanja znana biti resnična prigodba pravnega opravila, na ktereга se zavarovana terjatva opira,

njemu nasproti tedaj zavoljo pomanjkanja dobrega namena (bona fides) se ne more govoriti o potrebnem postavnem varstvu upa do javnih knjig.

C. k. najvišja sodnija je pa nepogojno razsodbo prve stopinje potrdila, ker se na nasprotni dokaz v tem slučaju ne more obzir jemati in se tožnik ne more siliti, tudi še glavno prisego storiti ali jo nazaj dati; kajti tožnik je posojilo s 3300 gld. došteto popolnoma dokazal, ker njemu niso ne le besede že dalje kot tri leta zavarovanega gotovo doštetev omenjenega izneska potrdujočega in gledé na dokazno moč ne več spodbivajočega dolžnega pisma na korist, temuč ker resničnost za ta iznesek sklenjenega dolžnega pisma priznavajo toženčeva dejanja, iz katerih se mora to soditi, ker je on, kakor je obstal, od 1856. leta in posebno tudi po vložbi tožbe od 15. aprila 1860 od celega toženega izneska v pogodbi izgovorjene obresti do 1. avgusta 1864 plačeval.

(Najvišjega sodišča razsodba od 11. marca 1869, št. 1407.)

Osobe brez domovja, ki so bile večkrat vvrstene med vojake, se imajo odkazati občini zadnjega vstopa.

Leta 1868 je bil A. J. v Gradci večkrat zavoljo beračenja in potepanja zaprt, in do pozvedbe pristojnosti v posilno delalnico oddan. Po preiskovanji na to vpeljanem se ni mogla pozvedeti domovinska pravica njegovega očeta. Toliko le se je pozvedelo, da je bil A. J. v Cremoni leta 1832 rojen, najprej v vojaško rejenišče v Milanu in pozneje v regimentno odgojišče v Henrikovem Gradci oddán, in v tej poslednji občini leta 1840 k vojakom in sicer k 11. peškemu polku potrjen. Leta 1860 je bil z doslužno listino iz vojaške službe izpuščen, pristopil je pa še isto leto prostovoljno na štiri leta k 31. lovskemu krdelu. Ko je bil doslužil, je bil proti koncu meseca junija 1864 iz stajališča omenjenega lovskega krdelu v Gemoni na Beneškem z vojaškim spremstvom poslan v Prago, v katerem mestu mu je bila vročena vojaška

doslužna listina, potem je v Pragi dné 2. julija 1864 zopet prostovoljno na osem let stopil v vojaško službo k 22. lovskemu krdelu.

Ker se vdeležene politične okrajne oblastnije niso zedinile, je namestništvo v Pragi odločilo v prvi stopinji, ko je A. J. po §. 18 domovinske postave dné 3. grudnia 1863 spoznalo za osobo brez domovine, in po §. 19 odstavek 1. te postave odkazalo občini v Henrikovem Gradci, kjer je bil J. ob času svojega pristopa (23. julija 1849) k 11. peškemu polku.

Na pritožbo občine v Henrikovem Gradci je ministerstvo notrajnih zadev z ukazom dné 1. julija 1871, št. 8792 spodbijano namestniško odločbo v tem spremenilo, da je J. A. po §. 19 odstavek 1. domovinske postave občini v Pragi odkazalo, „ker po nameri domovinske postave o ravnanji z osobami brez domovja pri odkazu na podlagi §. 19 odstavek 1 je merodajen zadnji vstop v vojaško službo“.

Nakazanje terjatve izvršitelja iz skupila prodane nepremakljive reči brez ugotovljenja izvršenca.

Pri razdelitvi skupila za po izvršbi prodano B.-ovo nepremakljivo posestvo se je upniku A. z napovedanim in še ne plačanim zaostankom njegove iz sodnijske poravnave izvirajoče terjave, zaradi kterega se je posestvo po izvršbi prodalo, in z njegovimi po pravnoveljavnem odloku ustanovljenimi izvršbinimi stroški pravna pot odkazala. C. k. nadsodnija v Gradci je razdelilni odlok potrdila, kajti podlaga razdelitvi skupila je razun zemljiščnih knjig izvršenčevo izrečenje o gotovosti napovedanih terjatev. V pričujočem slučaju se izvršenec v njemu za to odločenem obroku zastran tega ni izrekel, tedaj je upravičeno prvosodnijsko napotenje izvršitelja N. na pravno pot ker je on, kakor vsaki drugi dolžnik dolžen tako gotovo odgovarjati le na pravilno tožbo, kakor bi bil sicer obsojen zavoljo neprihoda (§§. 1, 23, 29, 36 obč. sod. red.), in ker se po drugej strani smejo kupcu po izvršbi prodane reči v plačilo ali prevzette odkazovati le jasno izkazane terjatve.

Gledé na to, da je A. zarad svojih terjatev, ktere imajo moč do izvršbe, dolžnikovo nepremakljivo posestvo po izvršbi prodal; da je razdelitev skupila le nadaljevanje in naj večkrat konec izvršbe, izvršenčevo molčanje o gotovosti do skupila napovedanih terjatev pa nadaljevanja izvršbe po dvornem sklepu dné 22. junija 1836 zbirke pravosodnih postav št. 145 zadrževati ne sme, temveč je izvršenec, ako misli, da je A.-ova terjatev po kakem dogodku, po sodnijski poravnavi nastanem, nehala, dolžen to dokazati v pravilni tožbi, ktera bi pa brez A.-ovega dovoljenja ne mogla zadrževati nadaljevanja izvršbe, ali pa vložiti prošnjo za ustavljenje izvršbe ter pismeno dokazati, da je izvršbina pravica nehala (dekret dné 22. junija 1836, št. 145). C. k. najvišja sodnija je zaukazala, da se iz skupila morajo nevtegoma izplačati terjatve po A. napovedane, ker se ta nikakor siliti ne more, svojo že izkazano terjatev zoper B. vnovič po pravni poti utrjevati.

(Razsodba od 2. novembra 1870, št. 13032.)

Kdaj imajo politične oblastnije razsojati o pritožbah proti naredbam županstev v lastnem področji.

Županstvo je Eliji C. iz W. velelo, da svojo gospodarico Ano K. zarad tega, ker ž njo živi v nezakonski zvezi, in zavoljo s tem zbujenega očitnega pohujšanja v 8 dneh iz svoje hiše odpravi, kakor bi bil sicer s 5 gld. globe kaznovan. Okrajno glavarstvo v K. je županstveno odločbo potrdilo, deželno namestništvo je pa daljno pritožbo Elija B. odpravilo zato, ker bi se imela pritožba zoper to iz lastne oblasti občine izdano pritožbo po §. 40 občinskega reda za Češko dné 16. aprila 1864 podati pri občinskem odboru, in daljna pritožba vsled §. 99 občinskega reda pri okrajnem odboru.

Na podlagi te določbe se je pa Elija B. pritožil pri občinskem odboru v W., in potem pri okrajnem odboru v P., in od te oblastnije zavrnen, pri češkem deželnem odboru; ta

je pa vendar vse obravnavalne spise poslal deželnemu namestništvu s pristavkom, da omenjena pritožba po vsem pripada pristojnosti politične oblastni.

Deželno namestništvo pa vendar ni pristopilo mnenju češkega deželnega odbora trdivši, da ta reč zadeva pritožbo zoper odločbo župana v W. izdano iz njegove lastne oblastnosti in na podlagi §. 63 občinskega reda, ob enem žugaje z globo, zoper katero po besedah §. 65 obč. reda ni dopustljiva pritožba na politično oblastnijo (razun slučaja 103 obč. reda, ki se tu ne nahaja), dalje, da se nasprotnega iz §. 65 obč. reda zato izpeljevati ne more, ker bi se sicer v njej ne sklicevalo na §. 64, temuč na §. 63 obč. reda, med kterima paragrafoma je tudi bistveni razloček ta, da ima prvi pred očmi odločbe, v kterih se s kaznijo žuga, drugi pa takošne, v kterih je na podlagi že storjene po §. 63 obč. reda izdane odločbe zažugana kazen v resnici izrečena, in kteri so torej prave kazenske razsodbe, enake onim po §. 62 storjenim, zoper ktere se ima pritožba podati pri politični oblastniji.

Ministerstvo notrajnih zadev je dné 4. julija 1871, št. 6292 tako-le odločilo:

V pričujočem slučaju se tiče vprašanja, je li županova razsodba, ktera se ne opira na občinski sklep, in bi se tudi nanj naslanjati ne imela, postavna ali ne. Ministerstvo notrajnih zadev je tedaj po Českem občinskem redu §§. 40 odstavek 2 in 103 s Českim deželnim odborom ene misli v tem, da imajo na pritožbo Elija B. zoper omenjeno županovo odločbo cesarske oblastni je odločevati.

Predplačila za cirkve pod enim patronom stoječe imajo le cirkvene oblasti dovoljevati.

Meseca marca 1868 je patronstvo barona B. v R. na Českem politični oblastniji predložilo predizmere in proračune za gotove na R-ski cirkvi in farovži potrebne poprave, in ob enem dokazalo, da je škofijsko redništvo dovolilo, da se

smejo naprej plačati stroški iz premoženja cirkvá, ki so z ono v R. pod istim patronom, posebno iz premoženja B-ske cirkve s R-sko cirkvijo nekaj tudi cirkvenopravno združeno.

Na podlagi tega dovoljenja je namestništvo dopustilo, da se smejo naprej plačevati stroški priprave za zidanje in rokodelce (toraj patronovi stroški) iz pripravljenega premoženja B-ske cirkve. Zastran stroškov ročne tlake in vožnje (farane. zadevajočih) je bilo določeno, da so sicer tudi plačevati iz pripravljenega cirkvenega premoženja, vendar pa se imajo v treh letnih obrokih vrniti.

Na podlagi tega namestništvenga ukaza je pozneje patronstvo s škofijskim privoljenjem prosilo pooblastila, da bi se smeli izterjati razni pri zasebnih ljudeh naloženi kapitali B-ske cirkve do zneska k zidanju potrebnega.

Namestništvo v to zarad tega ni dovolilo, ker je bilo le rabljenje „razpoloživega“ cirkvenega premoženja dopuščeno, pod katerim premoženjem se pa le gotovine in obrestni ostanki misliti zamorejo, in ker se dalje, ko ni cirkvenopravne zveze med cirkvama R. in B., že dovoljenje do rabljenja gotovine kaže kot posebno patronovo podpiranje.

Minister za bogočastje in nauk je vsled vtoka zoper to odločbo pri njem vloženega naročil: „spise poslati škofijskemu konzistoriju, da pové, kaj da meni o nastanih razlikah, in potem vtok rešiti v lastnem področji po konzistorijskem mnenji“. Ministra je k temu naklonilo to, da v pričujočem slučaju ne gre ne za kako upravno razsojanje, ne za določbo v izključljivo področje javnega oskrbovanja spadajočo, temuč samo za naredbo oskrbovanja cirkvenega premoženja, kateri mora najprej merodajno biti mnenje cirkvene oblasti, in zarad ktere gre državni oblasti le višje nadzorovanje, merjeno na ustav cirkvene pristojnosti. Na ta za ministerski ukaz merodajni razvidek se ima konzistorij s pristavkom opomniti, da se mora odločba o takošnih predplačilih od cirkve do cirkve tembolj pripustiti cirkveni višji oblasti, ker se pri takošnih opravilih navadno ne ozira na zmožnost plačanja izposojevalne

stranke, in ker se tedaj le z obzirom na vtrjenje cirkvenih namemb dovoliti smejo, nikakor pa ne iz razvidkov državnega nadgleda do vstanove, pred katerimi so vedno le posamezne cirkvene naprave. — V tej odločbi je minister pokazal korektno ravnanje o istih konkurenčnih zadevah, ktere zadevajo takošna predplačila od cirkve do cirkve. V takih slučajih mora konkurenčno obravnavo izvrševalna upravna oblastnija paziti na to, da se omenjeno predplačilo nakloni poprave potrebni cirkvi kot taki, in da toraj cirkveno premoženje, kot prvi in najpoglavitniši pripomočnik ne samo patrona primerno ne razdolži, temuč tudi farane. Navadno tudi v pričujočem slušaji spolnovano ravnanje, po katerem se predplačilo vzame le za gotove stroške patronu pripadene in faranom le pripusti, za stroške ročne tlake in vožnje izprositi si predplačilo na svoj račun, nasprotuje ne le takošnemu predplačilnemu opravi, temuč posebno onemu najvišjemu konkurenčnemu ukazu, po katerem so vse pripomočne stranke enakomerno dolžne k zidanju pomagati le in subsidium, namreč le, ako bi bil cirkveni zaklad premajhen.

✓ Ženitvena pogodba.

Ker je novi biležniški red v nekterih slovenskih deželah že stopil v veljavnost, se prinaša sledeči obrazec biležniškega ženitvenega dogovora.

Poslovno število

Biležniško pismo.

Danas v sredo 24. dan mesca januarja leta tisuč (jezero) osem sto sedemdeset drugega se je pred menoj doktorom Ivanom (po nemški Johann) Geršakom, cesarskim in kraljevim biležnikom v Ormožu (po nemški Friedau) na Štorskem v moji biležniški pisarnici v Ormožu, hišno število 45. zapisala sledeča ženitvena pogodba, ktero sta sklenila polnoletni ženin Matevž Žarlag, zemljiščni posestnik v Mihalovcih hišna

številka 16. in za polnoletno sè sodnijskim odlokom od 10. januarja 1871, št. 75, izrečeno nevesto Jelo Vidović-evo, hčerjo pokojnega Ivana Vidovića, zemljišnega posestnika v Šaloveih hišna štev. 4. vpričo naprošenih treh svedokov kakor sledi: 1. Zaročenca si obljubujeta zakonsko zvestobo, in ljubezen do smrti, ter ima nazoča pogodba precej po poroki dobiti veljavno moč. 2. Na primerljaj smrti sklepata zaročenca občno vkupnost premoženja in sicer premakljivega in nepremakljivega, katero že sedaj posedujeta ali katero prihodnjič pripravita, podedovata in pridobita. 3. Ta pogodba občne vkupnosti premoženja daje po §. 1234 občnega državljanskega zakonika zakonskemu družetu pravico do polovice vkupnega premoženja, ki se nahaja pri smrti drugega zakonskega družeta; prvo polovico premoženja torej dobi v prosto lastino tisti, ki je drugega preživel. 4. Druga polovica premoženja daje zapuščino pokojnega, katero imajo podedovati njegovi zakonski otroci. 5. Ako pokojni ne bi imel zakonskih otrok, naj preživeči k svoji lastninski polovici še podeduje drugo polovico vkupnega premoženja, katero je pokojni zapustil in sicer vsled te nepreklicljive od zaročencev postavljene in vzete dedinske pogodbe gledé treh četrtin zapuščine; glede zadnje četrtine pa, ki je po §. 1253 državljanskega zakonika prihranjena poslednji naredbi, se oba zaročenca vzajemno eden drugega postavljata za dediča, ter ima ta naredba moč vzajemne oporoke, ako se ne bi pozneje napravila kakova druga oporoka. 6. Preživeči ima vsikakor pravico, premakljive in nepremakljive zapuščinske reči prevzeti po nepristranski cenitvi

Podpisi.

Opomba. Nekoliko slovenskim biležnikom potrebnih obrazcev razne vrste se dobiva v tiskarnici g. Franceta Skaze in drugov v Mariboru in pričakovati se sme, da se bodo marljivo rabile, kakor tudi že več let nekteri biležniki v vojvodini kranjski razne listine spišujejo v domačem jeziku.

K novi zemljejknjižni postavi je izdalo c. k. pravosodno ministerstvo zaukaz od 15. februarja 1872, št. 1992 na vse višje sodnije, ker morajo po §. 31 vsi podpisi tudi na zasebnih listinah poverjeni (legalizirani) biti, ako se hočejo v zemljiščne knjige vpisati razne pogodbe, dolžna pisma, izknjižne pobotnice i. t. d. V tem opominu se pravi, da je pri pomnoženem prometu sila važno, da ljudje najdejo tudi pri okrajnih sodnijah na deželi vsakokrat največjo pripravnost dotičnih sodnikov, kateri imajo razun biležnikov (notarjev) poverjevati podpise in to zlasti tam, kjer ni postavljenih biležnikov. Popolnoma nepripustljivo bi bilo, ko bi se za taka opravila hoteli samo nekateri dnevi v tednu odločevati in razun tega se ima poseben obzir jemati na stranke zunaj sodišč stanujoče. To se je vsem nižjim sodnijam naznanilo in predsedništva zbornih sodnij imajo nalogo čuti nad spolnovanjem tega s posebno skrbljivostjo.

✓ **Podporno društvo za vseučiliščne dijake** v Gradci in na Dunaji se bode poskusilo osnovati ne samo za Slovence, temuč tudi za naše druge južne brate Hrvate in Srbine, ker je izdatne podpore le vzajemno pričakovati, ako združijo prijatelji naše mladine na Slovenskem, Dalmatinskem, Hrvatskem, v Slavoniji, vojaški krajini, Banatu in Sremu svoje moči. Naš list prinese meseca marca obširnije poročilo o tem predmetu, ker so sosedni narodi celó za bolne dijake že osnovali podporna društva žalibog po narodnostih, namesto da bi znanstvenost vse zvezala v eno bratovsko kolo, ktera bi vsaj med prihodnjim naraščajem gojila sporazumljenje in sčasoma tudi duševno združenje vseh avstrijskih narodov v pospeh duševnega napredka.

Za stradajoče rojake na Dolenskem in Notranjskem prejema tudi uredništvo »Pravnika« prineske, ter jih bode izročevalo deželnemu odboru, katerega poglobitna skrb bode nakupovati semena za prihodnjo spomlad in jih razdeliti po zaupnikih med tiste, ki vsled lanske slabe letine naj več pomanjkanja trpé.

Za nove naročnike še imamo vse letošnje številke in celi II. tečaj »Pravnika« od l. 1871 za znižano ceno dveh gl.; od I. tečaja pa še je le malo popolnih iztisov dobiti po en gl.

Obseg: Oporoka. — Prenaredba kazenskega zakonika in postopnika. — Kaznena statistika okrožne sodnije Novomestne. — Odstop od tožbe proti nerazdelnemu sodelzniku. — Služba župana gledé na občinski volitveni red. Užitkar nima volitvene pravice. — Terjatve odškodovanja za voljo cirkvenih stavb spadajo na pravno pot. — Vrnitev skupila reči vsled motenja posesti prodane. — Podaljšanje obrokov v pravadah pri pogojenih neprestopnih obrokih. — Strahovalne preiskave proti občinskemu uradniku. — Vgovor nedoštete denarja neha tri leta po vknjiženji. — Domovinska pravica vsled zadnjega vstopa med vojake. — Nakazanje terjatve izvršitelja brez izvršenčevega ugotovljenja. — Pritožbe proti naredbam županstev. — Predplačila za cirkve pod enim patronom stoječe. — Ženitvena pogodba. — Črtice.

 Uredništvo »Pravnika« in urednikova odvetniška pisarna je na trgu sv. Jakoba št. 139 (v Virantovi hiši) 2. nadstropje.

Natisnil J. Rud, Milic v Ljubljani.